

Žemės gelmių įstatymo pakeitimai

LR Seimas 2019 m. spalio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo Nr. I-1034 pakeitimo įstatymą Nr. XIII-2481, kuris įsigalios 2020 m. liepos 1 d. (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/81f64500fbba11e99681cd81dcdca52c>).

Įstatymu patikslinamos institucijų, formuojančių ir įgyvendinančių žemės gelmių apsaugos ir išteklių naudojimo srities valstybės politiką, funkcijos. Įtvirtinami aiškūs leidimų tirti žemės gelmes ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir (arba) ertmes išdavimo, tikslinimo, sustabdymo ir panaikinimo pagrindai.

Nustatomos leidimų tirti žemės gelmes rūšys: 1) angliavandenilių, nemetalinių naudingųjų iškasenų, vertingųjų mineralų, metalų rūdų, požeminio vandens, geoterminės energijos, žemės gelmių ertmių paieška ir žvalgyba; 2) geologinis, hidrogeologinis, aerofotogeologinis, geocheminis, ekogeologinis, inžinerinis geologinis, geofizinis, naudingųjų iškasenų išteklių kartografavimas; 3) inžinerinis geologinis (geotechninis), ekogeologinis, geofizinis tyrimai; 4) angliavandenilių išteklių tyrimo ir naudojimo gręžinių gręžimas ir (ar) likvidavimas. Nustatomi kvalifikaciniai reikalavimai asmenims siekiantiems gauti leidimus tirti žemės gelmes.

Įtvirtinami naudingųjų iškasenų tyrimo atlikimo terminai. Nustatoma, kad naudingųjų iškasenų, išgaunamų atvirais kasiniais, tyrimų maksimalus vykdymo terminas 1 metai, jis gali būti pratęstas ne ilgesniam kaip dar 1 metų terminui, naudingųjų iškasenų, išgaunamų požeminiais kasiniais, tyrimo maksimalus vykdymo terminas – 3 metai, jis gali būti pratęstas ne ilgesniam kaip dar 3 metų terminui.

Nustatoma, kad žemės gelmių naudojimo planas rengiamas aprobavus naudingųjų iškasenų, išskyrus angliavandenilius, išteklius ir žemės gelmių ertmes, kuriuos planuojama naudoti, ir po aprobavimo atlikus Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatytas procedūras, išskyrus kai leidimas naudoti naudingųjų iškasenų, išskyrus angliavandenilius, išteklius ar leidimas naudoti žemės gelmių ertmes išduodamas konkurso būdu.

Naudoti žemės gelmių išteklius ar žemės gelmių ertmes galima tik turint leidimą. Naudojimo sutarčių nebelieka.

Leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ar žemės gelmių ertmes nereikia norint naudoti:

- 1) gėlą požeminį vandenį, jeigu asmuo šeimos, namų ūkio reikmėms arba nekomercinei ūkinei veiklai vykdyti išgauna iš požeminio vandens vandenvietės, kurioje yra vienas gręžinys arba keli gręžiniai, mažiau kaip 10 m³ gėlo požeminio vandens per parą, skaičiuojant metinį vidurkį;
- 2) gėlą požeminį vandenį, jeigu žemės ūkio veiklą, išskyrus žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ar ne maisto produktų realizavimą, vykdančias asmuo išgauna iš požeminio vandens vandenvietės, kurioje yra vienas gręžinys arba keli gręžiniai, mažiau kaip 100 m³ gėlo požeminio vandens per parą, skaičiuojant metinį vidurkį;
- 3) žemės gelmių geoterminę energiją;
- 4) mažuosius karjerus.

Įstatyme numatoma, kad šie leidimai išduodami konkurso būdu:

- 1) leidimas naudoti angliavandenilių išteklius;
- 2) leidimas naudoti naudingųjų iškasenų, išskyrus angliavandenilius, išteklius, kai numatoma naudoti metalų rūdų, vertingųjų mineralų, monomineralinio kvarcinio smėlio išteklius;
- 3) leidimas naudoti žemės gelmių ertmes.

Leidimai išduodami be konkurso:

- 1) leidimas naudoti naudingųjų iškasenų, išskyrus angliavandenilius, išteklius (išskyrus metalų rūdų, vertingųjų mineralų, monomineralinio kvarcinio smėlio išteklius);
- 2) leidimas naudoti požeminio vandens išteklius.

Įstatyme įtvirtinami reikalavimai asmenims siekiantiems gauti leidimus naudoti žemės gelmių išteklius ar žemės gelmių ertmes, nustatoma leidimų, išduodamų konkurso būdu, išdavimo tvarka.

Nustatoma, kad angliavandenilių išteklių naudojami pagal angliavandenilių išteklių naudojimo projektą, kuris rengiamas aprobavus angliavandenilių telkinio išteklius, kuriuos planuojama naudoti, ir po aprobavimo atlikus Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatytas procedūras.

Įstatymu reglamentuojama, kad požeminio vandens, kuriam naudoti reikalingas leidimas, arba kai iš gėlo požeminio vandens vandenvietės išgaunama (planuojama išgauti) 10 m³ ir daugiau gėlo požeminio vandens per parą, skaičiuojant metinį vidurkį, ir angliavandenilių išteklių išgavimo vietoje turi būti įrengti apskaitos prietaisai, atitinkantys Lietuvos Respublikos metrologijos įstatyme matavimo priemonėms keliamus reikalavimus, matuojantys išgaunamų išteklių kiekį. Apskaitos prietaisus savo lėšomis įrengia ir prižiūri požeminio vandens išteklių ir angliavandenilių išteklių naudotojai.

Nustatoma, kad naudingųjų iškasenų ir požeminio vandens išteklių ir žemės gelmių ertmės, kurių naudojimui reikalingas leidimas, taip pat gėlo požeminio vandens išteklių, kai iš požeminio vandens vandenvietės išgaunama (planuoja išgauti) 10 m³ ir daugiau gėlo požeminio vandens per parą, skaičiuojant metinį vidurkį, turi būti aprobuoti.

Įtvirtinama, jog naudingųjų iškasenų išteklių, grunto išteklių, mažųjų karjerų naudojimo metu pažeistos žemės rekultivavimo darbus savo lėšomis atlieka arba juos organizuoja asmenys, naudojantys ar naudoję naudingųjų iškasenų išteklius, grunto išteklius, mažuosius karjerus. Baigus naudoti naudingųjų iškasenų išteklius, grunto išteklius, mažuosius karjerus, ne vėliau kaip per 2 metus žemės sklypas turi būti rekultivuotas.

*Lietuvos geologijos tarnybos
Teisės ir administravimo skyriaus vedėjas
Tadas Gauronskis*